

από την Έλια Κολλοκυθά

Πολιτική Κουζίνα

Σκηνοθεσία – Σενάριο: Τάσος Μπουλημέτης
8 κρατικά βραβεία στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης 2003

«Η Πολιτική Κουζίνα» είναι έργο με μεγάλη απήχηση στο πλατύ κοινό. Έχει κάνει μέχρι σήμερα χιλιάδες εισιτήρια, πάνω από ενάμισι εκατομμύριο στην Ελλάδα, με σίγουρη διεθνή καριέρα.

Είναι η ιστορία μιας ελληνικής οικογένειας που αναγκάζεται από την τουρκική κυβέρνηση να εγκαταλείψει την Πόλη. Στην ταινία κυριαρχεί η νοσταλγία της Πόλης που χάθηκε. Ένας μικρός μεγαλώνει χωρίς τον παππού του, που δεν έφυγε από την Πόλη, δεν θέλει να φύγει. Γύρω ο κόσμος της μεγάλης πλατειάς οικογένειας. Μνήμες γλυκές – πικρές, λογίων – λογίων ιστορίες για μπαχαρικά και μυρωδιές. Ο παππούς μιλά για τον κόσμο των άστρων και μαζί για τα φαγητά, την κανέλλα, τα μπαχάρια, τα πιπέρια, την κουζίνα, τα ωραία στρωμένα γιορτινά τραπέζια. Οι γυναίκες κι οι άνδρες του έργου, όλοι εξαιρετοι ηθοποιοί με πρώτο το Γιώργο Χωραφά, ο κόσμος που ζούμε μαζί του, ένας κόσμος καλωσύνης. Όλα τα πρόσωπα του έργου, ακόμη κι ο Τούρκος αντίζηλος, είναι θετικά. «Το κακό που πυροδοτεί τη δραματική πλοκή δεν προέρχεται από τα ίδια τα πρόσωπα του έργου, αλλά από μια υπερκείμενη συστημική δομή» λέει ο Τάσος Μπαντής, σκηνοθέτης του θεάτρου και παππούς του έργου¹.

«Η ταινία» λέει ο Διαμαντής Λεβεντάκος σκηνοθέτης και θεωρητικός του κινηματογράφου² «δεν κάνει τη δουλειά του ιστορικού, γι αυτό και λάθος κάπου γράφτηκε για πολιτική κουζίνα, και τον τόνο τον βάζετε όπου θέλετε». Δεν ήταν η πρόθεση του Τάσου Μπουλημέτη. «Η ταινία μου», λέει «δεν αφορά τις ελληνο-τουρκικές σχέσεις, ένα σχόλιο κάνω μόνο μέχρι εκεί που μπορεί να φθάσει. Αφορά μόνο το τί είναι Ελληνισμός για τον Έλληνα και τί είναι Έλληνας, μόνο αυτό». «Όμως», γράφει ο Κώστας Γαβρόγλου, καθηγητής της Ιστορίας στα πανεπιστήμια Αθηνών και Κωνσταντινουπόλεως³, «όπως όλες οι ιστορίες όσων έφυγαν από τον τόπο όπου γεννήθηκαν και μεγάλωσαν, έτσι κι οι ιστορίες των Ρωμών είναι ιστορίες μνήμης».

Οι μνήμες της Πόλης, τα τοπία, τ' αρώματα, τα φαγητά είναι μνήμες γιορτής. Όταν μεγάλωσε το μικρό αγόρι του έργου, έγινε μεγάλος επιστήμονας, αγάπησε τα άστρα και τον ουρανό εξαιτίας του παππού του. Όταν ήταν μικρό αγόρι, έφτιαχνε φαγητά όπως η μητέρα του, με σοφία στους συνδυασμούς των μπαχαρικών και των χρωμάτων.

«Το έργο» λέει ο Τάσος Μπουλημέτης «είναι η ιστορία ενός ανθρώπου καθηλωμένου σε μια γυναίκα Πόλη». Γι' αυτό και το πρώτο πλάνο της Πολιτικής Κουζίνας με το στήθος. «Ξεκινά αυτός ο άνθρωπος», λέει πάντα ο Τάσος Μπουλημέτης, «τη ζωή του από το χώρο που την ξεκίνησε σε μικρή ηλικία. Την ξαναξεκινάει πια απελευθερωμένος και λυτρωμένος, κάνοντας μια υπέρβαση στον ίδιο χώρο που το έχτισε αυτό». Το μικρό αγόρι που αγαπούσε την κουζίνα και που ανησυχούσε πατέρα, μητέρα και δασκάλους για τα γούστα και το ταλέντο του και το ανδρικό μέλλον του, έγινε μεγάλος επιστήμονας κράτησε την τρυφερή μνήμη του παιδικού του έρωτα, κι η αγάπη του για το φαγητό έμεινε σαν χαρά ζωής, προσφορά και γιορτή, όπως πρέπει νά 'ναι για άνδρες και γυναίκες.

Κι επειδή βλέπουμε καλές ταινίες σ' αυτές τις σελίδες «Από την πλευρά των γυναικών», να πούμε με την ευκαιρία πως πολλά μικρά αγόρια μαθαίνουν πια από τις μητέρες και τους πατέρες τους ν' ασχολούνται με το καθημερινό ή το γιορτινό φαγητό. Έτσι, τα μικρά αγόρια δεν μένουν πια έξω απ' τις κουζίνες, όπως ο μικρός του έργου, που έμπαινε στην κουζίνα τη νύχτα, κι ο πατέρας πίστευε πως η μητέρα του έφτιαξε ένα υπέροχο φαγητό. «Είσαι υπνοβάτης» της λέει «εσύ το μαγειρεύεις, αλλά δεν το θυμάσαι». Οι γιοι πρόκειται να 'ναι μακριά από τις κουζίνες, για να μπόουνε αργότερα οι γυναίκες τους, όταν φύγουν οι μάνες τους.

Ακόμη, όμως, η μαγειρική είναι έξω απ' το κοινωνικό έργο των ανδρών. Οι μεγάλοι σεφ είναι άντρες «γιατί», λέει ο Τάσος Μπουλημέτης, «θεωρούν ότι αυτό που κάνουν είναι προσφορά»... Όμως, αν κοιτάξουμε γύρω μας θα δούμε, πως η μαγειρική όλο και μπαίνει στη ζωή των νέων ζευγαριών. Όποιοι αγαπά, συμμετέχει στην καθημερινότητα του σπιτιού, μοιράζεται τις ευθύνες και συμμετέχει στη συντήρησή του. Η τάξη, η καθαριότητα, η ομορφιά αφορά όλους. Όλα όσα γράφει η Σιμόν ντε Μπωβουάρ για τη φρίκη της κουζίνας, τη λίνδα, τις κατσαρόλες⁴, ίσχυαν βέβαια περισσότερο τον καιρό που γράφτηκε το «Δεύτερο φύλο». Τώρα αλλάζουν οι καιροί και οι ρόλοι. Μόνο που μπορεί, πέρα από τη σκλαβιά της κουζίνας, ακόμη κι από παλιά, να υπάρχει η προσφορά για τη χαρά της γιορτής και του έρωτα που μπορεί ναιώθει μια γυναίκα για έναν άνδρα. Έτσι, η μεγάλη του φεμινισμού γράφει στον «Υπερατλαντικό Εραστή»⁵,

1. Αυγή 7.12.2003.

2. Αυγή ό.π.

3. Αυγή ό.π.

4. «Δεύτερο Φύλο», εκδόσεις Γλάρος 1952, σελ. 458

5. «Ένας Υπερατλαντικός εραστής», εκδόσεις Νέα Σύνορα, Α. Λιβάνη, 1998, σελ. 690.

6. «Simone Amoureuse», Mona Ouzouf, Nouvel Observateur no 1685/1997.

τον Νέλσον Όλγκριν, τον ίδιο καιρό που το μανιφέστο του «Δεύτερου Φύλου» αναστατώνει την Οικουμένη πως θα συγυρίζει, θα μαγειρεύει, θα αγοράζει φρέσκα αυγά και γλυκό με ρούμι και πως θα πηγαίνει στο παζάρι σαν γυναίκα από την Αραβία. Μακρινός σύζυγος ο Όλγκριν, του έγγραφε τρυφερά γράμματα (304) μέχρι το 1964. «Το σπίτι μας», λέει για τον λίγο καιρό που πέρασαν μαζί στο Μεξικό. Μένει πάντα, λέει η Mona Ouzouf, η ιέρεια η μεγάλη του φεμινισμού, κι ας ξαφνιάζονται όσοι τη διαβάσουν⁶.

Αν θα αγοράσει μπαχαρικά, όπως εκείνες της Πολιτικής Κουζίνας, δεν παύει να 'ναι μια έξυπνη, ιδιαίτερα προικισμένη γυναίκα, η μεγάλη της γυναικείας απελευθέρωσης. «Το φαγητό μας, η φωλιά μας,» γράφει. Απλά, αγαπά και μοιράζεται τη ζωή και τις χαρές της. Δεν καταλαβαίνουν, μου 'λεγε μια φίλη Βελγίδα καθηγήτρια της φιλοσοφίας και στρατευμένη στους αγώνες για τα δικαιώματα των γυναικών γιατί δεν συμβιβάζεται η φεμινιστική μου ιδεολογία, οι αγώνες και τα γραπτά μου με τη μηλόπιτα που τρως και λες πως δεν έχεις φάει ωραιότερη!

Εξάλλου, σύμβουλος στην Πολιτική Κουζίνα του Τάσου Μπουλμέτη ήταν η Σούλα Μπόζη. Ο τίτλος της ταινίας είναι κι ο τίτλος του βιβλίου της: «Πολιτική Κουζίνα». Ένα γοητευτικό βιβλίο με γνώση για το κοσμοπολιτικό Πέραν, τη ζωή, την ιστορία του. Η Σούλα Μπόζη είναι ενδυματολόγος, ερευνήτρια παραδοσιακής χειροτεχνίας, μεταφράστρια και συγγραφέας. Έχει εκθέσει εργασίες της παντού στην Ευρώπη. Η βιβλιογραφία της «Πολιτικής Κουζίνας» είναι πλούσια. Κι οι συνταγές γραμμένες όπως καταγράφει κι εξη-

γεί μια έξυπνη γυναίκα. Οι έξυπνες γυναίκες μαγειρεύουν έξυπνα, και δεν κάνουν μόνο αυτό στη ζωή τους βέβαια.

Το Ιταλικό Noi Donne, Ιταλικό φεμινιστικό περιοδικό, ρώτησε πέντε γυναίκες καριέρας, όπως λέγονται, γνωστές Ιταλίδες διανοούμενες ανάμεσά τους τη Manuela Fraire, την Πρύτανη του Πανεπιστημίου Βιτζίνα Γουλφ της Ρώμης, ποιήτριες, συγγραφείς, όπως η Dacia Maraini, τί πιστεύουν για το φαγητό και την προπαρασκευή του. Μιλούν όλες για τη χαρά να το μοιράζεσαι με φίλους και συντρόφους. Αν έκανα μόνο αυτό, λέει γνωστή αρθρογράφος του Μανιφέστου, δεν θα 'μουν εγώ με την ιδεολογία και τους αγώνες μου. Όμως δεν κάνω μόνο αυτό. Δεν είμαι κλεισμένη στην κουζίνα. Εξάλλου οι σύντροφοι αυτών των γυναικών συμμετέχουν, δεν απαιτούν. «Όταν υπάρχει καιρός», λέει μια γνωστή ποιήτρια, «από τον έναν ή τον άλλον, ετοιμάζουμε κάτι ωραίο για μας ή για τους φίλους μας». Και διηγείται την εμπειρία της από ένα πρώτο κακό και διαλυμένο γάμο. Εκεί το φαγητό ήταν απαίτηση από τον άλλο και δική της ευθύνη.

Αυτά με αφορμή την «Πολιτική Κουζίνα», ένα έργο όχι μόνο ανθρώπινο και τρυφερό αλλά και κινηματογραφικά άψογο. «Οι θεατές βγαίνουν κλαμένοι... ανακουφισμένοι μετά την προβολή... Φαίνεται ότι το έχουμε ανάγκη... Σήμερα η ζωή μας κυριαρχείται από μια επιφανειακή κατανόηση», λέει για την Πολιτική Κουζίνα ο Τάσος Μπαντής, ο τρυφερός και σοφός παππούς του έργου. Συμφωνούμε μαζί του. Ευχαριστούμε για τη χαρά και τη συγκίνηση που μας πρόσφεραν.

Ο Δρόμος προς τη Δύση

Σκηνοθεσία – Σενάριο: Κυριάκος Κατζουράκης / Ιρίνα. Κάτια Γέρου

1ο Κρατικό Βραβείο ντοκυμαντέρ 2003

Θεσσαλονίκη – Φεστιβάλ ντοκυμαντέρ 2003

FIPRESKI AWARD

Στο βραβευμένο δραματοποιημένο ντοκυμαντέρ του Κυριάκου Κατζουράκη η Ιρίνα, μια Ρωσίδα μετανάστρια, εξομολογείται την αληθινή ιστορία της, μαζί της και μετανάστες της Αθήνας.

Λένε πως κάποιες εικόνες μπορεί να αξίζουν πολλές σελίδες. Όταν γράψαμε το κείμενο με τις θέσεις του Συνδέσμου για την πορνεία, συγκεντρώσαμε ένα μεγάλο όγκο υλικού, αναλύσεις της πολύ ειδικευμένης στο θέμα κοινωνιολόγου Marie Victoire Louis, διεθνείς συμβάσεις, εισηγήσεις, αποφάσεις, οδηγίες, συστάσεις, κείμενα και διακηρύξεις και βέβαια νομοθεσίες, δικές μας και ξένες.

Όμως η εικόνα της Ιρίνας, νέας, όμορφης και τρυφερής που περιπλανιέται στην πόλη, χαμένη και μοναχή, ψάχνοντας να βρει μια φίλη της που πέρασαν μαζί τα

σύννορα, και που παγιδεύεται στα δίχτυα της σωματεμπορίας, λέει πολλά για τη δυστυχία της «εξαναστασιακής πορνείας». Ο όρος πέρασε και στο κείμενο του Πεκίνου, οι Ολλανδοί είναι περήφανοι γι' αυτό, που είναι, λένε ελεύθερη επιλογή, για το trafficking, για τη βία, την αρρώστια, το θάνατο.

Η Ιρίνα ήρθε για να φυλάει ένα μωρό, (της είπαν από ένα πρακτορείο), ευαίσθητη, άψογη καταπληκτική ηθοποιός η Κάτια Γέρου, υποφέρει, εξευτελίζεται, εξαφανίζεται στην κόλαση της Αθήνας των μεταναστών. Κι εκείνοι εξομολογούνται πως σέρνονταν στα χιόνια, πώς ακρωτηριάστηκαν, πώς χάσανε φίλους και συγγενείς στοίβαγμένοι σε αμπάρια και φορτηγά αυτοκίνητα, γυναίκες, παιδιά, όλοι με την ελπίδα και το όνειρο μιας άλλης ζωής. Μιλούν σε

Σινεμά - Συνέχεια από τη σελίδα 59

μικρά θλιβερά σκοτεινά δωμάτια. Κάποιοι πιο αισιόδοξοι λένε, με ευγνωμοσύνη, πως άνθρωποι της χώρας μας τους μάζεψαν και τους

περιθάλαψαν.

Κι η Ιρίνα θυμάται τον τόπο της, τις μουσικές που έπαιζε, τα ρούχα που φορούσε. Κάποτε τηλεφωνά στον πατέρα της πανικόβλητη, εγκλωβισμένη σ' ένα τηλεφωνικό θάλαμο. Είναι καλά, του λέει, τί να του πει, πως την αγοράζουν σε φρικτά δωμάτια ξενοδοχείων; Οι κοπέλες, λέει, που βρίσκονται στα δίκτυα των εμπόρων δεν μπορούν να γυρίσουν στον τόπο τους. Γίνανε πόρνες και δεν τις θέλουνε. Όσες γυρίζουν, ξαναφεύγουν. Φροντίζουν οι έμποροι γι αυτό. Έγιναν πόρνες με δική τους θέληση, δεν εξαναγκάστηκαν. Σύμφωνα με μία άποψη είναι εργάτριες του sex.

Κάποιες, πολλές, συντηρούνε γονείς, παιδιά, τους άντρες τους κάποτε. Για πόσες είναι ελεύθερη η επιλογή; Ποιες είναι αυτές που διάλεξαν αυτή την κόλαση και που μένουν με τη θέλησή τους; Μπορούν να φύγουν και δεν φεύγουν; Στην Ιρίνα δεν ασκούν βία, οι άνδρες που τη χρησιμοποιούν, που πληρώνουν και την αγοράζουν; Για μια στιγμή τη βλέπουμε ν' αγγίζει το δέρμα της, να πνίγεται και να λέει: «αυτή η μυρωδιά έχει ποτίσει το σώμα μου, δε θα φύγει ποτέ». Πλένεται, πλένεται κι η μυρωδιά επιμένει.

«Και παιδί, παιδί, ποτέ δε θα μπορέσω πια ν' αποχτήσω»

Το έργο είναι αφιερωμένο στην αληθινή Ιρίνα που αυτοκτόνησε, έπεσε από το παράθυρο ενός ξενοδοχείου. Κι άλλες αυτοκτόνησαν, δεν ξέρουμε πόσες στη χώρα μας κι αλλού. Το θάνατο τον διάλεξε η Ιρίνα, όλα τα άλλα δεν τα διάλεξε. Γι' αυτά είναι άλλοι, πολλοί, υπεύθυνοι.

«Νοιώθω τον πόλεμο να βαραίνει τους ώμους μου», έλεγε ο Sartre. Η πόρνεϊα είναι βία κι εξευτελισμός και βαραίνει όλους. Γράφω όλους, γιατί η βία είναι συνδεδεμένη με την ανδρική σεξουαλικότητα. Καμία κοινωνία, γράφει η Marie Victoire Louis, δεν παραδέχεται ότι η βία, κρατική ή ιδιωτική, είναι βία ανδρική. Και ο πιο βασικός τρόπος για να φύγουν οι γυναίκες από το δημόσιο χώρο και να εγκλειστούν στον ιδιωτικό¹.

Τελειώνοντας μεταφέρω σχόλιο από ένα νεανικό περιοδικό².

«Σίγουρα δεν είναι εύκολο να φτιάξει κανείς μια τέτοια ταινία. – Δεν είναι ανάλαφρη – γροθιά στο στομάχι τη χαρακτήρισαν κάποιοι. Δεν σ' αφήνει όμως, στιγμή να βαρεθείς. Δεν χαρίζεται στα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις μας, χωρίς όμως να γίνεται διδακτική. Και, τέλος, μέσα από τις ξεχωριστές εικαστικές επιλογές του ζωγράφου – σκηνοθέτη κάνει μια τόσο ρεαλιστική παρουσίαση της πραγματικότητας, που θα την ζήλευε και ένας δημοσιογράφος».

Ένας ή μία δημοσιογράφος, θα πρόσθετα, με κοινωνική ευαισθησία και συναίσθημα ευθύνης για τη δουλειά του.

1. Marie Victoire Louis, A propos des violences, de la prostitution et de la traite de la sexualité (Συνέντευξη στο Chronique Feministe no 62).
2. ΕΝΕΔΡΑ, Τεύχος 20